

Wacht op Koud regie van Hugo Claus

NAND CROMMELYNCK, Belgisch toneelschrijver, wat in vergetelheid genaar Hugo Claus heeft een verering voor hem. Zijn stuk „Warm en koud, of de van mijnheer Doem” hij bewerkt en geregis- zaterdagavond geeft de andse Comedie daar de re van.

hadden eerst „Les Amants” zullen doen, zegt Hugo Claus, Carel Jonckheere had daar de rechten van en toen was ik niet geïnteresseerd. Ik wil meer met doen dan het regisseren, want een regisseur wil ik niet zijn. In „Chaud et Froid” trouwens eender, minder symbolisch ook t andere. Na zijn laatste stuk Crommelynck nog bijna veertig leeft — hij is ruim tachtig jaar en — maar niets meer geschiedt dat zijn stukken vielen. Hij is teleurgesteld en verbitterd

publiek hield er niet van?

„Cocu Magnifique” uit 1920 n enige echte succes. Het is nu zien, waarom „Warm en Koud” niet kon aanslaan. Je kunt er makkelijk zicht op krijgen als eenheid, zoals het publiek toen was. Er zijn twee thema's in, de jaloezige vrouw, en dat van staan van een idee. Die thema's niet met elkaar verweven, zij tegen elkaar aan, ze zijn ook afgewerkt. En dat juist interesse, dat niet alle draadjes afge- zijn.”

u moet eerst wel iets meer van ik weten. De jaloezige vrouw is w Doem, die zelf nogal ruim in minnaars zit. Zij ringeloort ze wat hen dol maakt. Op de dag, ar man sterft — in het begin stuk al — ontdekt zij, dat hij minnares had, want die verschijnt peens aan zijn sterfbed. Dat haar achteraf heet van jaloezie, el haar man dan al koud is.

tweede thema is dit: het dienst- heeft, zegt zij, de stervende er Doem een paar keer horen : „Ik heb een idee...” Daat de minnaars van mevrouw de oren bij, terwijl de jaloezie mevrouw Doem zich verder ont- t, krijg je bij fragmenten te dat zich uit die idee, waarvan id weet wat zij inhoudt, een eweging ontwikkelt, met secties ellingen en demonstraties, waar- schijn van mijnheer Doem ge- ord.

gant

lijkt soms op Feydeau?

heeft elementen van het boule- theater, zeker, en ik vind Crom- een soort voorloper van hel- listisch theater. We spelen het

HUGO CLAUS: „Het is eigenzinnig toneel...”

ook in twee stijlen. Waar de idee ter- sprake is grotesk, de liefde en de jaloezie geraffineerd, als een elegante comedie. Dat laatste is iets dat zeker niet in de mode van het ogenblik ligt. Het is een zeker manierisme, dat, vind ik, in het theater hoort, en dat dan doorbroken wordt door iets heel ani- maals of reëls. Ik hoop dat het gezien wordt als het hanteren van een be- paald stijlmiddel, al begrijp ik dat ik er wel een groot risico mee loop.”

— Er zijn dus een paar bekende ele- menten in. Toch is het geen, soort toneel, waarvan je kunt zeggen: het lijkt op dat of op dat.

„Nee, dat directe, dat abrupte kom- je zelden tegen. Het is eigenzinnig toneel. Het stelt de dingen, het ont- wikkelt ze niet, werkt ze niet af. Het spel bestaat uit vrij korte scènes, het is een reeks kleine electro-shocks. Mevrouw Doem draagt haar jongste minnaar op de minnares van haar- dode man te pakken als zij binnen- komt. Als zij binnenkomt pakt hij

haar ook, zonder psychologische uit- werking of ontwikkeling. Hij grijpt haar gewoon. De ontwikkeling van die idee gebeurt buiten het toneel. Er komen nu en dan berichten over bin- nen, momentopnamen, zodat de ont- wikkeling zich scholsgewijs lijkt te vollrekken. Het is ook steeds of warm, of koud, of traag of snel. Crommelynck was een goed schrijver, omdat wat hij schreef nooit lauw is. Zijn stuk is ook niet opgeroepen uit het gewone leef- klimaat. Het wil de storingen, contras- ten, kortsluitingen in de menselijke psyche laten zien. Het is zeer anti- realistisch toneel, zonder dat het echt gemaakt aandoet.”

— Wordt Crommelynck nog gespeeld?

„Weinig, maar ik geloof wel dat er een revival voor hem zal komen”.

— Waar dan? In Frankrijk? Of eerder in Duitsland?

Moddervoeten

„Eerder in Duitsland, denk ik. De Fransen hebben liever hun eigen élégance. Crommelynck had die ook wel, maar met rare rauwe brokken en een sterke vitaliteit, niet dat redelijke. Hij loopt door iets heel helders met moddervoeten, en dat is wat mij aan- trekt”.

— Wil Hugo Claus, werkend met toneel, iets aan zijn kijkers overbren- gen, iets meedelen?

„Ik heb niets mee te delen. Ik vertel iets. Werkend met de middelen, die ik daarvoor onderhanden heb, ontdek ik wat ik te vertellen heb. Als ik iets weet of voel, heb ik geen behoefte meer om het om te zetten in vormen, want dan weet ik het al. Ik wil op avontuur uit, telkens andere dingen doen, geen eigen domein hebben, blij- ven ontdekken. Misschien is dat esca- pisme, angst voor de werkelijkheid, mezelf niet durven blootgeven. Ik weet het niet.”

Ik denk dat het meer mijn behoefte aan spelen is, aan risico's nemen. Ik weet niets, ik zie wel.

ANDRÉ RUTTEN